

Język polski da się lubić

Akronimy internetowe

Powszechnie dostępny Internet umożliwia użytkownikom sprawną komunikację. Chęć szybkiego dotarcia do odbiorcy wpływa na treść i formę przekazywanych informacji. Dlatego dbają o kondensację treści i krótkość wiadomości. W związku z tym często są w nich używane **akronimy**. Są to wyrazy utworzone z pierwszych liter kilku słów składających się na określone sformułowanie. Dominują formy angielskie. Można wśród nich wyróżnić następujące kategorie:

1. Konwencjonalne formuły grzecznościowe, np.: B – by ‘do zobaczenia’,

BFN – bye for now ‘do zobaczenia, na razie’, SYL – see you later ‘do zobaczenia’,

2. Wyrażające opinię dotyczącą poruszanego tematu lub danej osoby, np. pejoratywne: OT – off topic ‘nie na temat’,

3. Wyrażające uczucia, nacechowane ekspresywnie odpowiedniki emotikonów, np.: FB – furrowed brow ‘zmarszczone brwi’, G – grin ‘uśmiech’, W – wink ‘mrugnięcie’,

4. Dotyczące samej dyskusji, jej struktury i przekazywanych treści, np. EOD – end of discussion ‘koniec dyskusji’, EOT – end of thread ‘koniec wątku’ lub end of topic ‘koniec tematu’,

5. Pełniące funkcję informacyjną, np. YL – young lady ‘młoda kobieta’, YM – young man ‘młody mężczyzna’, BBL – be back later ‘wracam później’,

Polskie skrótkowce są nieliczne. Zazwyczaj to kalki angielskich odpowiedników, np. APO ‘a przy okazji’, ATSD ‘a tak swoją drogą’, OMR ‘oczywiście masz rację’.

Komunikat w obrazku

We współczesnej komunikacji ważny jest szybki przekaz informacji, dlatego powszechnie używanymi środkami są **emotikony**, czyli kombinacje znaków wyrażające emocje w Internecie.

Znaczek :-)) został użyty po raz pierwszy 19 września 1982 o godzinie 11:44 przez amerykańskiego profesora Scotta Fahlmanna, jednak sam pomysł typograficznych emotikonów

złożonych ze znaków przestankowych pojawił się po raz pierwszy 30 marca 1881 roku w satyrycznym magazynie „Puck”.

Nr 2/2015

Publikacja powstała w ramach
szkolnego Tygodnia Kultury
Języka Polskiego

maj 2015

(oprac. mgr Marta Pluciennik)

W tym numerze:

Językowy savoir-vivre...	2
Gatunki internetowe	2
Czy wiesz, że...?	2
Cudze słówka	3
Retro wyrazy...	3
Mów poprawnie!	3
Po godzinach...	6

Językowy savoir-vivre w sieci

Komunikacja internetowa rządzi się w znacznej mierze własnymi zwyczajowymi zasadami, które powinny obowiązywać wszystkich użytkowników. Ten zbiór zasad kulturalnego zachowania w sieci nazywamy **netykietą**.

Zalecenia

Dla grup i list dyskusyjnych:

– zakaz wysyłania spamu, czyli niechcianych i niepotrzebnych wiadomości,

– stosowanie się do reguł pisania obowiązujących w danej grupie,
– zakaz wysyłania e-maili/postów do wielu osób naraz z jawnymi adresami poczty elektronicznej,
– zakaz pisania wiadomości wielkimi literami (jest to uznawane za „krzyczenie”).

Dla usług interaktywnych (komunikatory, czaty, fora dyskusyjne na stronach WWW):

– zakaz wysyłania identycznych wiadomości w krótkich odstępach czasowych,

– zakaz pisania naprzemiennie wielkich i małych liter,
– zakaz nadużywania emotikonów.

Gatunki internetowe

Pierwsze łącze internetowe zostało uruchomione 26 września 1990, a Internet powszechnie stał się dostępny od 20 grudnia 1991 roku.

Ukształtowały się następujące formy wypowiedzi:

1. artykuł internetowy:

- zwięzłość, krótkie akapity,
- obecność plików multimedialnych oraz linków,
- łatwość uaktualnienia,

2. hipertekst:

- łączenie dokumentów odnośnikami, dzięki

czemu tworzą dynamiczną sieć powiązanych ze sobą treści,

- interaktywność,
- multimedialność.

3. blog (dziennik internetowy):

- dziennikarz jest jednocześnie wydawcą,
- pełna dowolność wypowiedzi,
- różnorodność odmian i gatunków.

4. czat:

- internetowa odmiana spontanicznej rozmowy prywatnej (pogawędka) lub publicznej (wywiad),
- występowanie tzw. telelogu, w którym

dochodzi do zrywania związków między poszczególnymi wypowiedziami, co oznacza, że w zapisie rozmowy poszczególne wypowiedzi następują w kolejności dostarczania ich do komputera, a nie tak, jak wynikałoby z następstwa składników dialogu.

Czy wiesz, że...?

Projekt „Polski? Ogarniam” powstał z myślą o młodzieży uczącej się w szkołach ponadgimnazjalnych. Założeniem twórców było przybliżenie zawłości gramatyki języka ojczystego i promowanie polszczyzny.

Założeniem twórców portalu jest chęć przekazywania wiedzy o języku w przystępny sposób, bez zawyłych

definicji czy skomplikowanych analiz. Dlatego nawiązuje się tu do nowoczesnych sposobów komunikacji oraz tekstów szczególnie ważnych dla młodego odbiorcy.

Projekt realizuje Fundacja na rzecz Rozwoju Szkolnictwa Dziennikarskiego, a dofinansowany on jest ze środków Narodowego Centrum Kultury

w ramach Programu „Ojczysty – dodaj do ulubionych”.

Cudze słówka

We współczesnej polszczyźnie wyrazy obce są błyskawicznie upowszechniane dzięki środkom masowego przekazu i mediom społecznościowym. Wielu użytkowników języka chętnie posługuje się zapożyczeniami – niestety, bardzo często bez znajomości ich znaczenia i pisowni.

Do niedawna wykaz słownictwa zapożyczonego zawarty był w *Słowniku wyrazów obcych* Władysława Kopalińskiego – w tym podstawowym, szeroko dostępnym źródle dociekliwi użytkownicy języka poszukiwali znaczenia nieznanego słowa.

Zauważyć można jednak coraz większą grupę leksemów, których nie ma w żadnym dostępnym kompendium. Jediną szansą na poznanie ich znaczenia bywa wnioskowanie z kontekstu, w jakim te zapożyczenia się pojawiają, co bywa jednak mylące.

Nadmierne stosowanie obco brzmiących sformułowań bywa rozmaicie motywowane. Dominuje tu często sztuczne, niemające uzasadnienia naśladowanie stylu osób publicznych (np. dziennikarzy, polityków, celebrytów), ale znaczenie ma także chęć nadania wypowiedzi mery-

torycznego charakteru.

Ważne, by zachować w tym umiar. Kluczowe znaczenie powinna mieć tu troska o precyzję i przejrzystość przekazu, a nie uleganie językowym modom.

Jak zastępować wyrazy niepotrzebnie zapożyczone?

briefing – konferencja prasowa
deficyt – niedobór
finalizować – kończyć
partycypacja – uczestniczenie
ranking – zestawienie
monitoring – obserwacja, nadzór, kontrola

Retro wyrazy — co to takiego?

Badania Instytutu Monitorowania Mediów wskazują, że w 2014 roku internauci użyli staromodnych sformułowań 280 tys. razy. Wyrażenia takie można znaleźć w mediach społecznościowych. Niekiedy mają podkreślić wyjątkowość wypowiadającego, czasem używane są ironicznie.

W niektóre słowa, jak *zacny, lico czy niewiasta*, Internet tchnął drugie życie. Z badań wynika, że archaizmy lubią też dziennikarze, którzy słów retro użyli 52 tys. razy.

Zwrócono uwagę na to, że wśród często używanych wyrazów są m. in.: *degrengolada, gawieź, koteria, dandys*.

Mów poprawnie!

Istnieją w języku polskim **paronimy**, czyli wyrazy kojarzące się z innymi ze względu na wspólność rdzenia lub podobieństwo brzmienia.

Należą do nich np.:

- *adaptować* (przystosować, dostosować) i *adoptować* (przysposobić, dokonać adopcji dziecka),
- *efektowny* (zwracający na siebie uwagę) i *efektywny* (skuteczny),

- *bynajmniej* (wcale, zupełnie) i *przynajmniej* (choćby, chociaż, bodaj, co najmniej),

- *reprezentacyjny* (okazały, wystawny) i *reprezentatywny* (charakterystyczny, typowy),

- *status* (położenie, stan, pozycja) i *statut* (zbiór przepisów określają-

cych strukturę, zadania, zakres i sposób działania instytucji),

- *klauzula* (zastrzeżenie, warunek w umowie, traktacie, dokumencie prawnym) i *klauzura* (ogół przepisów ograniczających komunikowanie się zakonników z osobami z zewnątrz; także: część klasztoru zamknięta dla osób obcych).

PO GODZINACH...

Publikacja powstała w ramach
szkolnego Tygodnia Kultury
Języka Polskiego
maj 2015

Łamigłówki

Podpowiedź: odpowiedź składa się z dwóch wyrazów

ŁAMAŃCE JĘZYKOWE

Nieoczekiwany nieurodzaj w Europie oraz nieumiejężtna kooperacja państw zaalarmowały autorów przeobrażeń.

No to cóż, że ze Szwecji?

Idzie wąż wąską dróżką, nie porusza żadną nóżką.

Strzelec Strzałkowski wystrzelił nie celując, lecz strzaskał strzałą gałąź nie ustrzeliwszy cietrzewia.

Błahy strzelec uszedł, uchodząc szyderstw towarzyszy.

W puszczy usłyszano chrzęst oręża.

Na skrzyżowaniu przechodnie przyspieszyli kroku.

Mysz szybko odskoczyła, a chrząszcz szczypał łuseczkę żółklej fasoli.

O NAUCZYCIELU SŁÓW KILKA...

Nauczyciel Wróżka: „Do niczego się nie nadajecie. Zobaczycie, skończycie na bruku!”

Nauczyciel Wrażliwiec: „Aż mi się źle robi, kiedy patrzę na wasze prace”.

Nauczyciel Inkwizytor: „No widzisz, a jednak nie umiesz. Złapałem cię!”.

Nauczyciel Perfekcjonista: „Dobrze, ale mogłoby być lepiej”.

Nauczyciel Katastrofista: „Dzieli nas przepaść”.

Nauczyciel Strażnik Wielkiej Tajemnicy: „Jaką ocenę dostajesz? A, to już tylko moja sprawa”.

HUMOR Z ZESZYTÓW

Krasicki opisał w bajkach charakterystyki ludzkie. Są to zwierzęta.

Makbet, zabijając Duncana, nadużył trochę jego zaufania.

Pięta Achillesa to miejsce, które jest wrażliwe na śmierć.

Tatarzy jeździli konno i pieszo.

Wojna wybuchła w nocy z 25 na 27 marca.

Serce ryby znajduje się w jej prawym górnym rogu.

U ząby kończyny dolne są dłuższe niż krótsze.

Rolnicy nie lubią kretów, bo obgryzają im korzenie.